

## СЕКЦІЯ XXVII. КУЛЬТУРА ТА МИСТЕЦТВО

### БІБЛІОТЕКА ЯК СУЧАСНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

**Мостова Юлія Сергіївна**

*ORCID ID: 0000-0003-2517-3971*

магістрантка

*Київський національний університет культури і мистецтв, Україна*

**Науковий керівник: Каракоз Олена Олександрівна**

*ORCID ID: 0000-0002-7772-1530*

канд. іст. наук, доцент, професор кафедри інформаційних технологій

*Київський національний університет культури і мистецтв, Україна*

Сучасні соціокультурні інновації спричинили до помітних змін у багатьох сферах життєдіяльності суспільства, зокрема, й у бібліотечній галузі. Процес розширеного виробництва інформаційних ресурсів став однією з найбільш помітних і суттєвих рис нинішньої цивілізації, починаючи із середини минулого століття.

Слушно зауважує Ю. Палеа, що: «Попри стрімкий розвиток сучасних технологій та динамічних змін, бібліотеки залишаються рушійною силою освітнього процесу в Україні та світі. Сучасна бібліотека – це не лише сховище для книг, а й своєрідний електронний архів, місце, де можна отримати доступ до інформації як на традиційних носіях, так і в електронному вигляді» [7].

Погоджуємося з О. Мар'їна, що: «Ядром якості бібліотечного виміру є висококваліфіковані кадри, тому на сучасному етапі розвитку бібліотека як сучасний інформаційний інститут удосконалюється та принципово змінює формат своєї діяльності, відповідно реагуючи на виклики суспільства. Сучасному етапу бібліотечного процесу не тільки в Україні, але і в світі, притаманні процеси трансформації, модифікації, адаптації бібліотеки до потреб соціуму, зумовлені як впливом глобалізації, так і широким застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, що сприяє створенню єдиного інформаційно-бібліотечного простору, запровадженню нових послуг і сервісів» [5].

Головним завданням бібліотек завжди було збирання, зберігання, поширення та використання загальнодоступної інформації. На сьогодні ж бібліотеки повинні перетворювати інформацію в цінний національний потенціал, від якого може залежати сталий розвиток усього українського суспільства. Проте необхідно враховувати, що в наш час значно змінюються способи творення інформаційного продукту, а це приводить до відповідних трансформацій соціальних комунікацій, які виникають у цій площині [7].

Як зазначають Т.О. Долбенко, Ю.І. Горбань: «Сьогодні тенденції розвитку бібліотечно-інформаційних технологій у діяльності бібліотеки неможливо уявити без електронних інформаційних ресурсів», з даною думкою, варто погодитись, оскільки впровадження новітніх електронних технологій дає змогу реалізувати

комплексний підхід до вирішення інформаційних завдань [2].

В зв'язку з активним впровадженням у сучасне життя інноваційних інформаційних технологій, виникли «віртуальні бібліотеки» – телекомунікаційна мережа загального користування, орієнтована на обмін даними між бібліотеками. Середовище віртуальної бібліотеки може мати у своєму складі ряд територіально віддалених одна від одної бібліотек, що виконують функції інтегрованого спілкування та отримання інформації про наявні бібліотечні ресурси [7].

Неочікуваним, але найсуттєвішим фактором прискорення переходу у цифрове середовище стала пандемія COVID-19. Соціально-комунікаційні інституції змушені були оперативно реагувати на глобальний цивілізаційний виклик. Бібліотеки як складові соціально-комунікаційної інфраструктури забезпечили швидке реагування на виклики цифрового світу шляхом розвитку онлайн-сервісів для користувачів і дистанційного професійного розвитку.

Так, прикладом реалізації відповідної функції може слугувати проєкт електронної бібліотеки «Культура України» Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого, яка оцифровує власні паперові фонди та сприяє поширенню знань про українську культуру, задоволенню потреб в інформації з питань культури [6].

Проєкт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського «Цифрова бібліотека історико-культурної спадщини» пропонує своїм користувачам доступ до книжкових пам'яток, що є національним надбанням України. В межах цього проєкту НБУВ сформував фундаментальну цифрову колекцію «Україніка».

З метою удосконалення доступу до оцифрованих матеріалів з її фондів було здійснено низку відповідних налаштувань на сайті бібліотеки: налаштована навігаційна панель пошуку матеріалів за типом ресурсів; організовано доступ до цифрової інформації за предметними рубриками та відповідним колекційним принципом [4].

Сучасна концепція бібліотечного обслуговування ґрунтується не тільки на використанні фонду документів конкретної бібліотеки. Вона передбачає також використання принципово нових можливостей доступу до інформації незалежно від часу і місцезнаходження як документа, так і користувача.

Для задоволення інформаційних, освітніх, культурних потреб своїх користувачів бібліотека сьогодні робить доступними не тільки документовані знання, інформацію, що зберігаються в її фондах. Вона виходить за свої фізичні кордони, переходить з реального простору у віртуальний.

Як зазначає М. Колодій, що: «Зміна парадигми освіти має значні наслідки не тільки для освітніх закладів, а й для бібліотек, оскільки істотно впливає на реалізацію освітньої функції бібліотеки» [3]. Широке втілення новітніх інформаційних технологій приводить до збагачення переліку інформаційних продуктів і послуг, обумовлює необхідність володіння бібліотекарем не лише традиційними професійними знаннями та вміннями, а й змушує засвоювати методи навчання користувачів навичкам роботи з інформацією.

До прикладу, у бібліотеці закладу вищої освіти, за даними Ю. Горбаня: «Означений напрям передбачає запровадження нових продуктів і послуг (електронний каталог, сайт бібліотеки, віртуальна довідка, буктрейлери, комунікація з користувачами та бібліотеками через соціальні мережі), які виводять професійну діяльність на поліпшений або якісно новий рівень» [1].

Адже, користувач може отримати повний комплект різноманітних інформаційних матеріалів, у тому числі й інтернет-ресурси, а також консалтингові послуги. На сьогодні бібліотеки усвідомили свою роль навігаторів у безмежному

масиві інформації, що вигідно відрізняє їх від інших комунікативних суспільних структур.

Висновки. Підсумовуючи, можна зробити висновок, що стрімкий розвиток технологій та зміна стереотипів сприяють трансформації бібліотек вони стають усе активнішими учасниками процесів, які відбуваються в мережевому середовищі.

Бібліотека, є незамінним інформаційним центром у сучасній соціокультурній інфраструктурі. Використання та пошук інноваційних технологій оцифрування інформаційних ресурсів позитивно впливатиме не тільки на трансформацію та підвищення престижу бібліотечного фаху, а й бібліотечної справи в цілому.

### **Список використаних джерел:**

1. Горбань, Ю. І. (2019). Розвиток університетської бібліотеки: комплекс стратегічних рішень. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, (2), 180-184.
2. Долбенко, Т. & Горбань, Ю. (2017). Документні ресурси бібліотек. Київ : Ліра-К.
3. Колодій, М.О. Бібліотека в контексті інформаційного простору. Бібліотека: місце традицій, простір інновацій : матеріали круг. столу (с. 43–47). 30 листопада, 2018, Київ.
4. Мар'їна, О.Ю. (2017). Бібліотека в цифровому просторі : монографія. Харків: ХДАК.
5. Мар'їна, О.Ю. (2012). Бібліотека у процесах формування цифрового контенту. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія, (2), 41-46.
6. Онищенко, О.С. (2011). Електронні інформаційні ресурси бібліотек у піднесенні інтелектуального і духовного потенціалу українського суспільства : монографія. Київ : Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського.
7. Палеха, Ю.І. Бібліотека як потужний інформаційний центр сучасності. Місце і роль бібліотек у формуванні національного інформаційного простору матер. міжнар. наук. конф. 21-23 жовтня, 2014, Київ. Вилучено із <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/422>.